

สำนึกความเป็นพลเมืองของชาติผ่านแบบเรียนและวิถีชีวิต
ของเยาวชนลาวในชุมชนบ้านถ้ำช้าง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Recognize Citizenship Through Books and Lifestyle
of Laos Youth In The Community of Tham Chang Cave,
Vang Vieng City, Vientiane District of Lao People's
Democratic

วิทวัส นิดสูงเนิน*

ทินกร บัวชู**

*ข้าราชการครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

**Corresponding author. E-mail: Thinnakorn.b.1987@gmail.com

Received: January 31, 2019 Revised: May 14, 2019 Accepted: May 27, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาเรื่องราวการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนลาว ที่ผ่านการศึกษาจากแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาของลาว ตลอดจนวิถีชีวิตของเยาวชนลาว โดยศึกษาเจาะจงกลุ่มบุคคลที่อาศัยบริเวณชุมชนบ้านถ้ำช้าง สำหรับระเบียบวิธีและการเก็บข้อมูลในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ ซึ่งใช้แนวคิดโครงสร้างหน้าที่ในการศึกษา ผลการศึกษา การพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัยและความก้าวหน้า มีการวางรากฐานให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยการวางรากฐานของสถาบันทางสังคม ซึ่งมีส่วนขัดเกลาคนในสังคม โดยมีเป้าหมายเหมือนกันคือการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สำหรับประเทศลาวสร้างสถาบันทางการศึกษา โดยกำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษาสำหรับเยาวชนลาวให้มีความเป็นพลเมืองชาติ ภายใต้การจัดทำหลักสูตร จัดทำแบบเรียนเน้นวิชาสร้างจิตสำนึกและการปฏิบัติตนของพลเมือง รวมทั้งจัดกิจกรรมนันทนาการ ตลอดจนการดูแลเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งทำให้เยาวชนลาวมีความสำนึกในการเป็นพลเมืองของชาติลาว และมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อต่อประเทศเพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นว่าเยาวชนลาวมีการปฏิบัติตนและตระหนักต่อหน้าที่ในฐานะพลเมืองของชาติ

คำสำคัญ: ความเป็นพลเมือง แบบเรียน ชาตินิยม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Abstract

This article focuses on the studies of the development of Lao youth a pass book of the Ministry of Education and Sports of Laos. The way of life the Lao youth. The studied on specific groups of peoples living in the community of Tham Chang. For methodology and collect data in social studies, Using the concept of structure and functions education. The results of The country develop to modern and progress. The foundation is strong. Human resources were very important in the develop of the country by laying the foundations of social institutions. Which refined the peoples in society. The same goal was to lived together happily. For Laos, establish educational institutions. By setting policies for the develop education for Lao nationals to be national citizens. Under the curriculum make a lesson Focus on the subjects of citizen awareness and practice. Including recreation activities. As well as youth care in schools. The Lao youth were aware of the Lao citizenship and Have a mind of generous neighbor. It shows that Lao youth were self-aware and aware of their duties as citizens of the country.

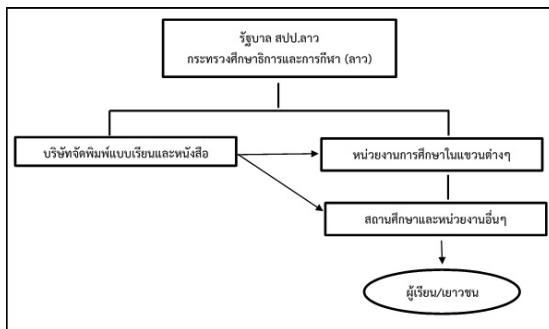
Keywords: Citizenship, Textbook, Nationalism, Lao People's Democratic Republic

บทนำ

ดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงบริบทสังคมโลกตะวันตกกำลังแผ่อิทธิพลเข้าครอบงำนั้น ในรัฐต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อเสนออำนาจและอิทธิพลของชาติตะวันตกการตอบโต้ที่นั้นเกิดขึ้นหลายกระบวนการตั้งที่ปรากฏสำคัญๆ (Norman, 2005: 31) อันนำมาสู่กระแสความคิด “ชาตินิยม” และการเรียกร้องเอกราชจากผู้คนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และปฏิเสธไม่ได้ว่า “ชาตินิยม” คือแนวความคิดที่จักรวรรดินิยมตะวันตกนำเข้ามาและทิ้งไว้กลายเป็นมรดกแก่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Warshaw, 1975: 68) สำหรับประเทศลาว สำนึกความเป็นชาติและชาตินิยมมีพัฒนาการอันเข้มข้น เป็นผลมาจากการแบ่งแยกเป็นศูนย์กลางในสมัยอาณาจักรล้านช้าง ในคริสต์ศักราช 1713 ได้แก่หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาศักดิ์ เมื่อถูกผนวกเข้าเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในคริสต์

ศักราช 1893 ฝรั่งเศสใช้นโยบายแบ่งแยกแล้วปกครอง คือให้หลวงพระบางเป็นรัฐในอารักขา ส่วนลาวภาคกลางและภาคใต้ถูกฝรั่งเศสปกครองโดยตรง (Divide and Rule) ทำให้ลาวยากต่อการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวกัน แนวคิดนำเข้านี้ได้มีส่วนในการสร้างจิตสำนึกเพื่อรวบรวมความรู้สึกร่วมกันแห่งชาติให้เป็นหนึ่งเดียว กระแสชาตินิยมและการเรียกร้องเอกราชที่เกิดขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น กล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการศึกษาแผนตะวันตกหรือแผนใหม่ที่ประเทศจักรวรรดินิยมนำมาให้ประชาชนในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อรองรับระบบการบริหารและเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ระบบการศึกษาแบบใหม่ภายใต้การดูแลของสถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาของประเทศลาว ที่ได้รับการวางรากฐานนี้ถูกใช้ เพื่อต่อต้านการเข้าครอบงำของชาวต่างชาติ ปลุกกระแสแนวคิดชาตินิยมให้แพร่หลาย (Dennail, 1985: 202) ทั้งอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นำมาสู่การเรียกร้องเอกราชและการสร้างชาติขึ้นที่เราจะพบงานเขียนมากมายที่บอกเล่าถึงความเป็นมาและจุดเริ่มของชนชาติตน ซึ่งการศึกษาที่นำไปสู่การสร้างสำนึก ของการเป็นพลเมืองลาว ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้สำนึกความเป็นพลเมืองเลยมีแพร่หลายสู่เยาวชนในสังคมลาว โดยโรงเรียนในประเทศลาวรับนโยบายของรัฐบาลของประเทศผ่านหน่วยงานการศึกษาในแขนงต่างๆ สำหรับการเริ่มจัดและดูแลการศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองลาว ซึ่งระบบการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยที่ผ่านมารประเทศลาวได้มีการปฏิรูปการศึกษาจนถึงปัจจุบันทั้งหมด 4 ครั้ง แต่ละครั้งได้เน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านการสร้างความเป็นพลเมือง สามารถอธิบายการบริหารจากการบริหารระดับสูงลงระดับล่าง (Lao Ministry of Education and Sport, 2016: 15) ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างการรับนโยบายการศึกษาของ สปป.ลาว

Lao Ministry of Education and Sport (2016: 17)

ปัจจุบันประเทศลาวได้ขยายสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพิ่มเติมเพื่อรองรับการศึกษาของประชาชนและการขยายตัว ทางเศรษฐกิจที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญและแรงงานที่มีการศึกษาในภาคการผลิตและบริการมากขึ้น แต่มาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ พบว่ามีการใช้เส้นสายและสินบนในการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ทำให้บุคลากรที่จบมาไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันประเทศลาวได้ขยายสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพิ่มเติมเพื่อรองรับการศึกษาของประชาชนและการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญและแรงงานที่มีการศึกษาในภาคการผลิตและบริการมากขึ้น แต่มาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ พบว่ามีการใช้เส้นสายและสินบนในการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาชั้นสูง ทำให้บุคลากรที่จบมาไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอจะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนึกความเป็นชาติและความรู้สึกชาตินิยมไม่ใช่อารมณ์ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เฉพาะทางวัฒนธรรม (Cultural Artifacts) โดยเป็นกระบวนการที่ก่อรูปท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม การสื่อสาร การพิมพ์ และการปฏิสัมพันธ์ของคนจำนวนมาก (Anderson, 1983: 13)

บทความนี้ผู้เขียนต้องการอธิบายและขยายความข้อมูลการลงพื้นที่เพื่อการศึกษาการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองทางสังคมนั้น ถูกสร้างสรรค์ความหมาย และหน้าที่ผ่านการปฏิบัติทางสังคม (Social Practice) ที่ การทำให้สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งได้ และอยู่รอดจนถึงปัจจุบันนี้ ต้องมีองค์ประกอบและปัจจัยสำคัญคือ บุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งบุคคลมีความสำคัญอย่างมากในการรวมคนในสังคมหรือท้องถิ่นให้มีความเชื่อมโยงและผูกพันกันเป็นสายใยของชุมชน องค์กร และประเทศในการพัฒนาพลเมืองของประเทศจากรากหญ้า

สำหรับแหล่งข้อมูลในการเขียนบทความนี้ผู้เขียนอาศัยข้อมูลจากเอกสารमुखปาฐะและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร นอกจากนี้ได้ทำการลงพื้นที่หาข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในพื้นที่ และศึกษาจากคำบอกเล่าของบุคคลในท้องถิ่น ตลอดจนเอกสารทุติยภูมิจากกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ตลอดจนข้อมูลสารสนเทศ อิเล็กทรอนิกส์

การวางแผนการศึกษาลาว

การเปลี่ยนแปลงของสังคมลาว ทั้งทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย และ ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทำให้บรรดาประเทศในโลกมีการแข่งขันกันพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าได้

นั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการพัฒนาคนในชาติให้มีศักยภาพ ทั้งทางด้านความรู้ความสามารถ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงประเทศลาว ก็ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก จำเป็น ต้องเร่งพัฒนา ประเทศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเร่งพัฒนาคน ให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีศักยภาพเพื่อพัฒนาประเทศให้มีความแข็งแกร่งอยู่บนฐานของสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ ทักษะความรู้และสำนึกความเป็นพลเมืองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการจัดการการศึกษาในอนาคตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งการแบ่งพัฒนาการของ กลุ่มประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและความต้องการของสังคมตามทิศทางการพัฒนาของประเทศ (Lao Ministry of Education and Sport, 2016: 15)

การศึกษาได้วิวัฒนาการมาเรื่อยๆ ดังเช่นปัจจุบันนี้ สังคมมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการศึกษามากมาย เช่น มีหลักสูตรที่กว้างขวางและวิธีการสอนที่ทันสมัย บุคคลผู้มีหน้าที่บริหารงานเกี่ยวกับการศึกษาก็ได้รับการศึกษาอบรมเป็นอย่างดี ประเทศลาวเป็นประเทศหนึ่งที่มีพัฒนาการทางสังคมมาอย่างยาวนาน ทั้งด้านการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แม้กระทั่งด้านกฎหมาย เมื่อพิจารณากฎหมายทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของประเทศลาวไม่พบว่ามีการมีกฎหมายใดที่จำกัดสิทธิในการศึกษาของพลเมืองลาวรวมทั้งคนไร้สัญชาติ

การศึกษาขั้นประถมศึกษาในลาวมีระยะเวลา 5 ปีแรกของการเข้าโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้วางยุทธศาสตร์ของการศึกษาภาคบังคับ เน้นการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา การบริหารการคุ้มครองการศึกษา เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติและสำคัญสำหรับความสำเร็จการนำเอาประเทศลาวให้พ้นจากความด้อยพัฒนา ในปี ค.ศ. 2020 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เสนอแผนการและนโยบาย สำหรับการศึกษาตามโครงการ EDP II (โครงการพัฒนาการศึกษาครั้งที่สองของธนาคารโลก ในวันที่ 31 เดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2000 ในเอกสารได้ชี้ให้เห็นการวิจัยของรัฐบาลเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ และข้อเสนอเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสี่ของการพัฒนา (ความสะดวกในการเข้าหาและใช้คุณภาพ ให้มีความสัมพันธ์กัน และการบริการ) โครงการพัฒนาส่วนประกอบและจัดปริมสิทธิ์สำหรับแต่ละองค์ประกอบ โครงการดังกล่าวได้พัฒนาการศึกษาของครูสำหรับการศึกษาทั่วไป ให้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโรงเรียน พัฒนาและปรับปรุงอาชีพครูให้มีประสิทธิภาพและปรับปรุงแผนการและนโยบายทั้งหมดเหล่านี้ล้วนแต่ได้ถูกจัดเป็นส่วนประกอบของโครงการที่สำคัญและเร่งด่วนและแนะนำเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันในการนำไปใช้ การขยายและสนับสนุนการประกอบส่วนของผู้คนในการศึกษา

เพิ่มการสอนควบบห้องเรียนสำหรับเขตที่มีพลเมืองไม่มากและใช้วิธีการนอกระบบสำหรับเขตภูเขา พัฒนาแผนการในการฝึกอบรมครูในเขตชนกลุ่มน้อย สอนภาษาลาวให้เด็กชนกลุ่มน้อยให้เป็นทั้งสองภาษาปรับ 20 % ของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของท้องถิ่นและขบวนการพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับชนชาติส่วนน้อย นับตั้งแต่ประเทศลาวได้รับเอกราชในปี ค.ศ.1975 คณะกรรมการศูนย์กลางเพื่อชนกลุ่มน้อยได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกี่ยวกับนโยบายชนชาติชนเผ่าในลาว และคณะกรรมการดังกล่าวต่อมาได้เปลี่ยนมาเป็นแผนกชนชาติชนเผ่าแนวเวลาสร้างชาติในปัจจุบัน (Lao Ministry of Education and Sport, 2016: 15)

ในทศวรรษที่ 80 และ 90 ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันหลายครั้ง และกฎหมายก็ได้กล่าวถึงสิทธิของชนชาติชนเผ่าต่างๆไว้ว่า ได้เน้นให้ความสำคัญของความแตกต่างกันภายในประเทศ ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจน ในมาตรา 8 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้บัญญัติว่า รัฐจะวางนโยบายอย่างเป็นทางการและเท่าเทียมกันกับในทุกชนชาติชนเผ่ามีสิทธิในการรักษาและปรับปรุงประเพณี วัฒนธรรมของตนเองและของชาติ การจำแนกชนเผ่าผิดต่อระเบียบกฎหมาย รัฐจะวางนโยบายเพื่อสืบต่อและปรับปรุงขยายเศรษฐกิจในทุกชนเผ่า รัฐเอาใจใส่ในการพัฒนาการศึกษา สาธารณสุขและวัฒนธรรม มุ่งสร้างบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีฝีมือ วิชาการ และพละนาถายที่สมบูรณ์ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของภารกิจปกป้องรักษาและพัฒนาประเทศชาติ ทั้งนี้เมื่อช่วงความเป็นรัฐชาติ (Nation State)

ทั้งนี้ในช่วงทศวรรษที่ 50 ประเทศลาวได้พยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากการมุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบบนลงล่าง หรือ Top – Down จากการวางฐานรากส่วนบนมาส่วนล่าง เห็นได้จากการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาตามลงมาถึงระดับประถมศึกษาและปฐมวัย ซึ่งภาพการศึกษาของอุดมศึกษาพัฒนาอย่างเข้มข้น แต่ฐานล่างปฐมวัยและอุดมศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล กล่าวถึงตัวครูซึ่งครูมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับผู้เรียน และจำนวนทรัพยากรในการใช้จัดการเรียนรู้อยู่ไม่เพียงพอต่อผู้เรียน และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาทางการได้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา 20 ปี (ค.ศ. 2001 - ค.ศ. 2020) และ 10 ปี (ค.ศ. 2001- ค.ศ. 2010) ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร การปฏิวัติวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีลักษณะก้าวกระโดด ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์ และวิถีชีวิตของคนลาว ตลอดจนแนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจ” ซึ่งสังคมที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นจะลดน้อยลง แต่จะใช้มันสมองและสติปัญญา ของคน

เป็นสิ่งสำคัญ จากนั้นบรรดาประเทศในโลกจึงทุ่มเทการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยถือเอาการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างคนให้มีความรู้ มีคุณสมบัติ มีสุขภาพที่แข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการป้องกันและสร้างสรรค์ประเทศชาติ (บุษบา นาควุฑ, 2556: 85-98)

นอกจากนี้เพื่อบรรลุเป้าหมายการศึกษา เพื่อทุกคนตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 ได้เข้าถึงการศึกษาและหลุดพ้นจากความด้อยพัฒนาภายในปี ค.ศ. 2020 ทั้งนี้การศึกษาของลาวส่งเสริมให้ประชาชนหรือกลุ่มคนภายในประเทศ มีความเป็นพลเมืองลาวรวมกันหรือชาตินิยม โดยผ่านการใช้สื่ออย่างหลากหลาย เช่น ข่าวสาร วิทยุ โทรทัศน์ แต่ถ้าว้าหลอมเยาวชนลาวให้มีความเป็นพลเมืองและสำนึกรักความเป็นลาว ผ่านการใช้แบบเรียนเป็นเครื่องมือ เพื่อส่งเสริมระบบการศึกษาทั้งระบบและการสร้างความเป็นหนึ่งภายในประเทศ

บริบทชุมชนบ้านถ้ำช้าง

ชุมชนบ้านถ้ำช้างเป็นชุมชนหรือคุ่มหนึ่งในสามของหมู่บ้านนาดาว มีอาณาบริเวณและพื้นที่ความดูแลรับผิดชอบของเมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีบ้านทั้งหมด 21 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 200 กว่าคน ในช่วงแรกๆ ชุมชนบ้านถ้ำช้างมีบ้านเพียง 5 หลังคาเรือน ต่อมามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นตามช่วงสมัยต่างๆ จนถึงปัจจุบัน ในชุมชนบ้านถ้ำช้างมีสถานที่สำคัญ ได้แก่ 1) วัดถ้ำช้าง ในชุมชนมีเพียงวัดเดียวโดยมีพระจำพรรษาในวัดเพียงรูปเดียว เดิมบริเวณพื้นที่นี้เป็นป่ามีต้นไม้ขนาดใหญ่ ต่อมามีการตัดไม้เข้าไปใช้ประโยชน์ปัจจุบันเหลือเพียงพื้นที่โล่งในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 2) ถ้ำน้ำ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวจุดสำคัญของชุมชนมีน้ำไหลออกจากถ้ำนักท่องเที่ยวที่มาส่วนใหญ่มักจะเข้าชมถ้ำ นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนและมีการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยโดยการโหนเชือก และ 3) แม่น้ำซองเป็นแม่น้ำที่เป็นเหมือนกำแพงของชุมชน มีสะพานข้ามไปยังชุมชนโดยเก็บค่าใช้จ่ายสำหรับคนที่มากับกรู๊ปทัวร์ ราคา 5,000 กีบ และ 10,000 กีบ สำหรับการเดินทางด้วยตนเอง ในชุมชนยังมีข้อกำหนดหรือกติกาชุมชนในการอนุรักษ์สัตว์น้ำในแม่น้ำ โดยห้ามจับสัตว์น้ำบริเวณแม่น้ำหน้าหมู่บ้าน หากต้องการจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภคในครัวเรือนสามารถจับสัตว์น้ำนอกบริเวณหวงห้าม (วีระศักดิ์ ชันชัย ; สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2560)

นอกจากนี้บริเวณชุมชนยังมีการให้บริการด้านการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชนบ้านถ้ำช้างจากภาครัฐมีการจัดสอบบรรจุข้าราชการครู เพื่อทำการสอนให้ครอบคลุมพื้นที่บริการ มีโรงเรียนที่ให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เช่น โรงเรียน

มัธยมโพนงาม เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาการศึกษาที่กล่าวมานี้ คือจุดสำคัญในการสร้างความ เป็นพลเมืองแก่เยาวชนบริเวณนั้นให้มีสำนึกความเป็นพลเมืองในฐานะพลเมืองของ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งการพัฒนาเยาวชนภายในชุมชนบ้านถ้ำช้างต้องอาศัย สถาบันการศึกษา เป็นสถาบันที่คอยขัดเกลาเยาวชนในสังคมในฐานะผู้เรียน ให้สามารถ ดำรงอยู่ได้ภายใต้การปฏิบัติตนตามบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นสถาบันทางการศึกษา ในชุมชนบ้านถ้ำช้างถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้นโยบายและเงื่อนไขของรัฐ เพื่อจะพัฒนาคนใน ท้องถิ่นให้มีความรู้ ความสามารถตลอดจนปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมืองก็คงหนี ไม่พ้นการสร้างชุดความคิดที่ว่า “ชาตินิยม” โดยผ่านการถ่ายทอดความรู้ผ่านแบบเรียน ในระดับต่างๆ ซึ่งจะต้องใช้กันตามส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาของลาว กำหนด แต่อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านถ้ำช้างก็เป็นชุมชนที่รวมตัว เพื่อขัดเกลาและดำรงอยู่ ในการพัฒนาคนในท้องถิ่น ในการส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ใน ชุมชนและการสั่งสอนคุณงามความดี ในการอยู่ร่วมกันทางสังคม

บริบทการศึกษาลาวในการสร้างพลเมือง

ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา นับเป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านที่สำคัญช่วงหนึ่งของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังจากดำรงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายภายใต้ร่มเงา ของ “สังคมนิยม (แบบลาว)” มายาวนานกว่า 10 ปี โดยการศึกษาส่วนใหญ่ของลาว จะกระจุก ตัวอยู่เพียงในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองหลวงพระบาง เป็นต้น ทั้งนี้คุณภาพ การศึกษาไม่ได้รับความเท่าเทียมกันเท่าที่ควร ในเมืองใหญ่การศึกษาและทรัพยากรทาง การศึกษาทั่วถึงและครบครัน แต่ในถิ่นทุรกันดาร มีเพียงแค่ห้องเรียนกับพื้นหญ้าและดินแดง กับเพียงอุปกรณ์กีฬาไม่กี่ชิ้น และใน ค.ศ.1986 รัฐบาลลาวตัดสินใจปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ในการพัฒนาประเทศครั้งใหญ่ที่เรียกว่า “จินตนาการใหม่” อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแนวทางการ พัฒนาเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมสู่ระบบกลไกตลาด (ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ) ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ อันนับเป็นก้าวอย่างสำคัญในการเชื่อมโยงลาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งในพลวัตของระบบทุนนิยมโลก

การประกาศนโยบาย “จินตนาการใหม่” นำประเทศลาวเข้าสู่ “ยุคใหม่” หรือยุคแห่ง การปฏิรูปประเทศในหลายด้านหนึ่งในการปฏิรูปที่สำคัญอันเป็นผลสะท้อนของจินตนาการใหม่ ก็คือ การปฏิรูปด้านการศึกษา เพราะภายใต้บริบทของการพัฒนาประเทศในยุคใหม่ การศึกษาไม่เพียงกลไกในการหล่อหลอมกล่อมเกลาประชาชนให้เป็น “คนสังคมนิยม”

เท่านั้น อันเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษาในรูปแบบเดิม ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่มีมาตั้งแต่มีการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการศึกษาจะต้องเป็นกลไกสำคัญในการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะความสามารถสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบกลไกตลาดสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมในยุคแห่งการปฏิรูปประเทศ ซึ่งนโยบายและการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่อาจตอบสนองได้ ด้วยเหตุนี้ช่วงเวลานับตั้งแต่การประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ใน ค.ศ. 1986 เป็นต้นมาจึงกลายเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการพัฒนาการศึกษาของลาว อาทิ การจัดทำแผนหรือยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาฉบับใหม่ การปรับเปลี่ยนตำราและแบบเรียนครั้งใหญ่และการขยายและเปิดกว้างทางการศึกษาทั้งในระดับสามัญศึกษา อาชีวศึกษาและระดับมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดทั้งในเรื่องการขาดแคลนเงินทุนเทคโนโลยี และที่สำคัญคือองค์ความรู้แบบใหม่ที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นอีกแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลลาวนำมาใช้นอกจากการปฏิรูปการศึกษาภายในประเทศ ก็คือการส่งเสริมการศึกษาต่อโดยเฉพาะการศึกษาระดับสูงยังต่างประเทศ (อนินทร์ พุทธิโชติ, 2553: 121)

สำหรับการศึกษาในช่วงเวลาที่กล่าวมาข้างต้น รัฐบาลและหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องได้พยายามปฏิรูปการศึกษา มีการสร้างโรงเรียนและกระจายบุคลากรทางการศึกษาลงสู่ชุมชนมากขึ้น เช่น 1 ชุมชน 1 โรงเรียน เป็นต้น และได้พัฒนาเยาวชนซึ่งมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองลาว เช่น การปฏิบัติตนตามผู้นำหรือประธานของประเทศ การเข้าวัดทำบุญร่วมกัน การช่วยเหลือกัน ความสามัคคี การปกป้องวัฒนธรรมลาว ตลอดจนการเป็นผู้มีความรู้ เป็นต้น (กิติรัตน์ สีหพันธ์, 2558: 24-25) ซึ่งการจัดการศึกษาของลาวจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและสายสามัญของลาวนั้น จะจัดการศึกษาออกเป็นในระดับชั้นปทุมวัย (อนุบาล) 3 ปี ระดับชั้นประถมศึกษา 5 ปี ระดับชั้นมัธยมศึกษา 7 ปี ซึ่งการจัดการศึกษามีลักษณะคล้าย ๆ กับราชอาณาจักรไทย เพราะได้รับการร่วมมือและการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

ในส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น จะเน้นในส่วนเนื้อหาวิชา (สารัตถะ) ตั้งแต่เวลาหลังเคารพธงชาติลาว การเข้าแถวเคารพธงชาติเป็นพิธีกรรมหนึ่งที่สำคัญในการแสดงความรักชาติ เพลงชาติและธงชาติ กลายเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการสร้างความรู้สึกร่วมชาติเดียวกันและเป็นคนชาติเดียวกัน ทั้งนี้จะเริ่มเรียนจนถึง

เวลาพักเที่ยง จากนั้นช่วงบ่ายจะให้ผู้เรียนเน้นกิจกรรมตามความสนใจและกิจกรรมเพื่อปรับทัศนคติและละลายพฤติกรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา เช่น เกม กีฬาบอลเลย์บอล กีฬาฟุตบอล กีฬาเปตอง เป็นต้น (แคทตี้ มณีไชย ; สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2560)

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่และเก็บข้อมูลจะเห็นว่าเยาวชนของลาวในฐานะผู้เรียนในสถานศึกษาในห้องเรียนจะมีความชื่นชอบในการที่จะได้ไปโรงเรียนอย่างมาก เพราะเขาบอกว่าการไปโรงเรียนของเขานั้นไม่มีความเครียด จะมีการผ่อนคลายทำให้เขาไม่มีความเครียดต่อการเรียน และเยาวชนในฐานะผู้เรียนของเขาสามารถที่จะอ่านหนังสือและสามารถสื่อสารภาษาที่สอง (ภาษาอังกฤษ) ได้อีกด้วย ทั้งนี้บุคลากรผู้สอนมีประสิทธิภาพเข้าสอนและเอาใจใส่การสอนเป็นอย่างดี ตลอดจนครูยังคงความเป็นลาวผ่านการสอนและการแต่งกายตามแบบฉบับของลาว

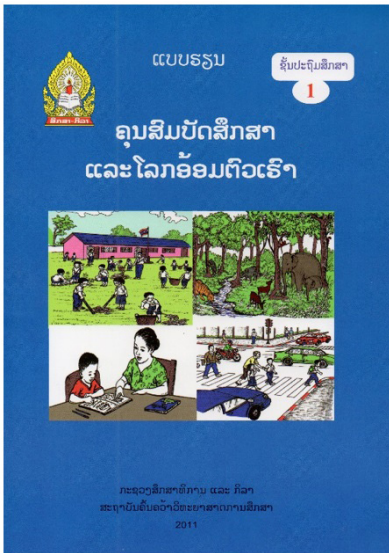
การพัฒนาพลเมืองลาวผ่านแบบเรียน

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี ค.ศ.1975 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ดำเนินการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศถึง 4 ครั้งแล้ว ล่าสุดลาวได้กำหนดระยะเวลาการปฏิรูปการศึกษาของประเทศเอาไว้ระหว่างปี 2006 – 2015 นโยบายดังกล่าวคือการปฏิรูประบบการศึกษาที่ชัดเจนที่สุดคือ การปรับระยะเวลาการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเป็นระบบ 12 ปี จากระบบการศึกษาแบบเก่าที่เป็นแบบ 11 ปี รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาพลเมืองโดยถือว่าทรัพยากรเพียงอย่างเดียวที่จะช่วยการพัฒนาประเทศได้ วิธีการที่จะสร้างคนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตามที่รัฐคาดหวังได้ดำเนินการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด รัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยมีการพัฒนาการศึกษาโดยการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษาในการพัฒนาภาคพลเมือง ห้องเรียนของลาวนั้น ไม่ได้มองแค่ให้ผู้เรียนเป็นแค่คนเก่ง แต่เขาพยายามผลักดันชุดความรู้ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มีความสมบูรณ์

ทั้งนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาของชาติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองผ่านการสร้างสำนึกความเป็นชาติผ่านแบบเรียน ซึ่งแบบเรียนของลาวส่วนใหญ่จะมีธงชาติชาติลาว ประกอบไม่อยู่ที่หน้าปกหนังสือก็จะปรากฏภายในเล่มโดยเฉพาะแบบเรียนทางแขนงวิชา สังคมศาสตร์ เช่น ประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารของชาติ คุณสมบัติศึกษาและโลกรอบตัว ตลอดจนวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นต้น ซึ่งการศึกษาของเยาวชนที่อาศัยอยู่ในบ้านถ้ำช้าง

ไม่แตกต่างจากการศึกษาส่วนกลาง เพราะมีการพัฒนารูปแบบการศึกษาที่ยึดหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาชาติลาวที่มีการจัดทำขึ้น โดยผ่านมติเห็นชาติของสภาการศึกษาของชาติลาว และครูในฐานะผู้สอน ได้รับการพัฒนาจากมหาวิทยาลัยแห่งชาติของลาวจากการสัมมนาฯ ท้าวอาบุญ ศรีบุญเรือง อดีตดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยการฝึกหัดครู ซึ่งมีการจัดหลักสูตรวิชาชีพครู 6 ปี และหลักสูตรนี้ได้คุณูปการทางการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งนักศึกษาครูที่ได้รับการพัฒนาและฝึกหัด มุ่งพัฒนาครูในสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้สู่ผู้เรียนได้ หลังจากที่ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยฝึกหัดครูของลาวแล้วจะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการครู ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของครูนั้นต้องกลับมาปฏิบัติงานที่บ้านเกิดของตน หรือไม่ก็จะได้ปฏิบัติงานตามโรงเรียนในชุมชนและท้องถิ่นต่างๆ นอกจากนี้รัฐจะจัดสรรสวัสดิการและการให้ที่ดิน เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยแก่ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นั้น (อาบุญ ศรีบุญเรือง; สัมภาษณ์, 9 เมษายน 2560)

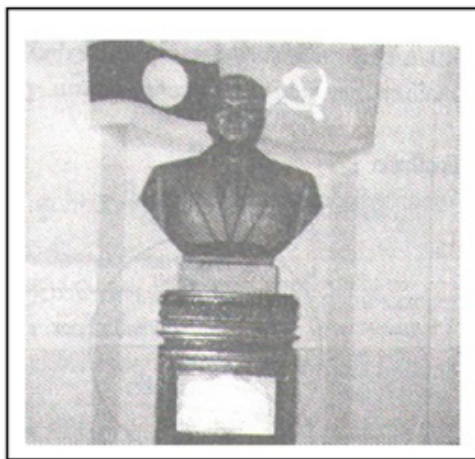
ในด้านการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนนั้น ในระดับชั้นประถมศึกษา ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะจัดให้เรียนวิชาทางสังคมศาสตร์ โดยจะให้เรียนวิชาคุณสมบัติศึกษาและโลกรอบตัวเรา โดยในบริบทของเนื้อหาวิชาจะเน้นเกี่ยวกับ การเป็นนักเรียนในระดับต่างๆ การรักษาโรงเรียน การรักษาห้องเรียน การไปโรงเรียนทันเวลา มารยาท การรักเพื่อนฝูง การทำในสิ่งที่ถูกต้อง การเคารพผู้อาวุโส เป็นต้น โดยสาระในการเรียนนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายใต้การกำกับ จัดทำ และดูแลเนื้อหาของสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา ซึ่งหลักสูตรและเนื้อหาจะเน้นที่จะนำเสนอการปลูกฝัง การปฏิบัติตนในลักษณะภาพและสี ซึ่งผ่านการตรวจสอบเพื่อผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ก่อนที่จะก้าวเข้าไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา

ภาพที่ 2 ตัวอย่างหนังสือแบบเรียนวิชาคุณสมบัตินิติศึกษาและโลกรอบตัวเราในระดับประถมศึกษา ที่จัดทำโดยสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษาระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาของลาว Lao Ministry of Education and Sport (2011)

ส่วนการจัดการเรียนวิชาประวัติศาสตร์แก่เยาวชนท้องถิ่นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น มีการเรียนประวัติศาสตร์หรือพงศาวดารของชาติ เป็นการจูงใจให้เกิดความรักชาติอย่างแก่กล้า เพราะเมื่อเราได้ทราบว่า สมัยนั้นประเทศชาติบ้านเมืองของเรา มีความเจริญรุ่งเรือง มีอำนาจสามารถปราบชนะข้าศึกศัตรูได้ เราก็มีความปลื้มใจ เมื่อได้ทราบว่าประเทศชาติของเราล้มจมหรือถูกศัตรูทำร้าย เราก็มีความเสียใจ คิดอยากจะแก้ไข ดังคำปรารภของผู้รจนานี้ว่า “ประเทศลาวเราได้ยุบยอบลงในสมัยหนึ่งที่ล่วงมาแล้วนั้น เพราะประเทศเราแบ่งแยกกัน ประชาชนพลเมืองและเจ้านายทั้งหลายแตกกันเป็นหลายพวก ไม่สามัคคีกัน” (กิติรัตน์ สีหพันธ์, 2552: 186) จะเห็นได้ว่าจากคำปรารภนี้ทำให้เห็นว่าการใช้คำพูดหรือประโยคในการสร้างวาทกรรม เพื่อให้เยาวชนท้องถิ่นและเยาวชนชาติสนใจในความเป็นพลเมืองของชาติตรงที่พยายามให้เยาวชนหรือพลเมืองของชาติมีความสามัคคีรักชาติ และร่วมกันฟื้นฟูบ้านเมืองในเจริญทันชาติอื่นๆ ดังนั้นการเรียนรู้อัตนศึกษา และพงศาวดารของเยาวชนลาวมีเงื่อนไขจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาชาติลาว โดยในแบบเรียนนั้นจะมีเนื้อหาและการสอนเกี่ยวกับวีรบุรุษของชาติ ซึ่งวีรบุรุษของชาติ

ในปัจจุบันไม่จำเป็นต้องเป็นกษัตริย์เหมือนในอดีต แต่เป็นคนสามัญธรรมดาที่มีชาติกำเนิด ต้อยต่ำเป็นผู้ที่รักชาติ เสียสละเพื่อชาติ ดังเช่นนักรบสีทอง เจ้าฟ้าปาใจ นายคูก่า เป็นต้น นอกจากนี้บุคคลสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือ นายไกสอน พรมวิหาร เป็นผู้มืบทบาททางการเมืองของลาวและมีความสำคัญในช่วงการปฏิวัติลาว ไม่เพียงแต่หนังสือประวัติศาสตร์อย่างเดี่ยวที่พูดถึงท่าน หนังสือคณิตศาสตร์ที่บริบทส่วนใหญ่ของรายวิชาไม่สามารถเกี่ยวกันได้ กับการกล่าวถึงผู้นำของประเทศ กลับนามามีส่วนเกี่ยวข้องกันได้ ดังภาพตัวอย่างจากคำสั่งที่ว่า “จงซอกหาหัวข้อของแต่ละชาวควาลุ่ม (ข้างล่าง) นี้” แล้วก็ให้ภาพรูปปั้นท่านไกสอน พรมวิหาร (ดังภาพที่ 3)

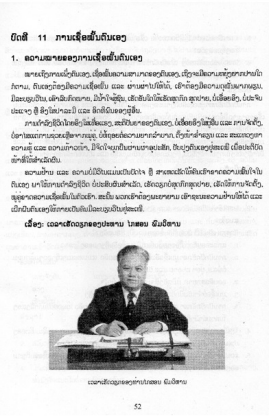
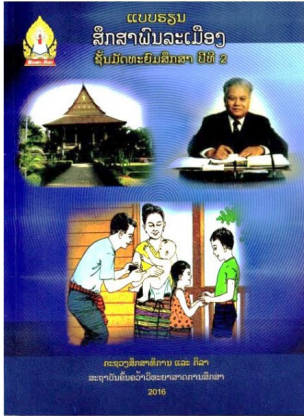

ภาพที่ 3 รูปปั้นท่านไกสอน พรมวิหาร

Lao Ministry of Education and Sport (1997: 34)

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนนิเวศศึกษาพลเมืองหรือหน้าที่พลเมืองทางสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์ได้พยายามรวบรวมเกี่ยวกับคุณสมบัติ วัฒนธรรม และกฎหมาย จุดประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิ์ อำนาจ ความสามัคคี การให้อภัย สิ่งแวดล้อม การปกครองท้องถิ่น และวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้เพื่อสืบทอดภารกิจของชาติที่คาดวังและปรารถนาเพื่อให้เยาวชนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาตนเองเป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการและกีฬาของลาวต้องการ ซึ่งในภาพรวมของแบบเรียนรายวิชานี้จะเอาเรื่องราวของตัวอย่างการดำรงชีวิตของผู้นำเช่น ท่านสุภานุวงศ์

ทำนไถสอน พรหมวิหาร เป็นต้น นอกจากนี้ยังพูดถึงการช่วยเหลือบิดา มารดา การปฏิบัติตาม กฎหมาย การดูแลวัฒนธรรม และธรรมชาติ ซึ่งในแต่ละประเด็น นำเสนอโดยใช้ภาพประกอบ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงการกระทำตน เพื่อเป็นประโยชน์ของประเทศชาติ

ภาพที่ 4 ตัวอย่างหนังสือแบบเรียนวิชาศึกษาพลเมืองในระดับมัธยมศึกษา ที่จัดทำโดยสถาบันต้นคัววิทยาลัยศาสตร์การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ของลาว Lao Ministry of Education and Sport (2016)

ทั้งนี้การสอนความเป็นพลเมืองผ่านแบบเรียนนั้นมีส่วนช่วยให้เห็นการปฏิบัติ หน้าที่อุดมคติที่พลเมือง ผู้รักชาติควรปฏิบัติก็คือ ต้องเป็นผู้มีความสนใจด้านการเมือง มีความเด็ดเดี่ยว อดทน มีความรู้ ความสามารถทางด้านเทคนิค วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แบบใหม่ นั่นคือ เสียสละเพื่อส่วนร่วม ไม่มักง่ายและใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โลก โดยต้องเป็นคนใหม่ นั้น คือ เชื่อมมั่นการนำพาของพรรค ดังในบทที่ว่า “ไผเป็นผู้รับผิดชอบประเทศชาติในพยานหน้า” ดังนั้นการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองของชาติผ่านแบบเรียนและวิถีชีวิตของเยาวชนลาว ในชุมชนบ้านถ้ำช้าง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความเหมือนกันกับการจัดการศึกษาในตัวเมืองสำคัญๆ แต่ในความจริงนั้น ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาและผลผลิตทางการศึกษาอาจไม่เหมือนกันเสมอไป เพราะต่างถูกปลูกฝังจากสถาบันต่างๆ ที่ทำหน้าที่ตามกลไกสังคมที่มีบทบาทน้อยกว่าสถาบันการศึกษาและแบบเรียน อาทิ สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการสร้างสำนึก ความเป็นพลเมืองของเยาวชนลาวในชุมชนบ้านถ้ำช้างทั้งสิ้น

สรุป

สำนึกความเป็นพลเมืองของชาติผ่านแบบเรียนและวิถีชีวิตของเยาวชนลาวในชุมชนบ้านถ้ำช้าง เมืองวังเวียง แขวงเวียงจันทร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีขึ้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่ในยุคสมัยโบราณ แต่สำนึกความเป็นพลเมืองของลาวเพิ่งเกิดขึ้น มีบทบาทในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นอิทธิพลจากการต้องการปลดปล่อยตนเองจากอำนาจของฝรั่งเศส โดยมีการเรียกร้องและต่อสู้ภายใต้แนวคิดชาตินิยม ดังนั้นหลังจากที่ลาวประกาศเอกราชในวันที่ 12 ตุลาคม 1945 ถือเป็นจุดเริ่มต้นรัฐชาติลาวที่เป็นของประชาชนลาวเอง และ 30 ปีถัดมา ก็จัดตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากนั้นมีการสร้างสำนึกความเป็นชาติชุดใหม่ที่แตกต่างจากเดิมเป็นสิ่งจำเป็น

ทั้งนี้เครื่องมือที่ส่งผ่านสำนึกความเป็นพลเมืองชาติของเยาวชนลาว คือ ระบบการศึกษาหรือแบบเรียน โดยพบว่าสำนึกความเป็นพลเมืองชาติที่ปรากฏในแบบเรียนทั้งสองหลักสูตรคือ แบบเรียนในหลักสูตรปี ค.ศ.1975-1990 ต่อมาในปี ค.ศ.1991-2000 และในปี ค.ศ.2001-2017 โดยสาระในแบบเรียนมีความพยายามจะสร้าง “ชาติ” ไปสู่เส้นทางสันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ วัฒนาถาวร และก้าวหน้าทางสังคม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น และในช่วงของการใช้นโยบาย “จินตนาการใหม่” แบบเรียนของลาวมีการสร้างมโนทัศน์ใหม่เพื่ออธิบายสังคมที่เปลี่ยนแปลง เช่น วัฒนธรรมชาติแบบสังคมนิยม เปลี่ยนไปสู่รากฐานวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม และศัตรูของชาติ

สิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของแบบเรียนลาว คือวิธีการใช้แบบเรียนในการสร้างสำนึกความเป็นชาตินั้น ไม่ได้ใช้หนังสือเล่มเดียวหรือแบบเรียนวิชาเดียว เช่น วิชาประวัติศาสตร์ มาสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองชาติลาวของเยาวชนชุมชนบ้านถ้ำช้าง แต่ยังมีวิชาคุณสมบัติ และโลกรอบตัวเรา ตลอดจนวิชาศึกษาพลเมือง มาร่วมขับเคลื่อนในการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองชาติลาวของเยาวชนชุมชนบ้านถ้ำช้างอีกด้วย ไม่เพียงมีแค่สามวิชาที่กล่าวมาข้างต้น แต่มีวิชาคณิตศาสตร์ด้วย เช่น การใช้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์สร้างสำนึกความเป็นชาติทั้งในประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ของคนในชาติ ดังนั้นวิชาคณิตศาสตร์ของลาวไม่ได้เป็นเพียงพื้นที่ที่แสดงความเป็นวิทยาศาสตร์ ความเป็นเหตุเป็นผลเท่านั้น แต่กลายเป็นพื้นที่ที่มีพลังในการสร้างสำนึกความเป็นพลเมืองชาติลาวของเยาวชนได้

ในปัจจุบันลาวเปิดประเทศมากขึ้น วัฒนธรรมจากประเทศตะวันตกและประเทศตะวันตกที่เข้ามาในรูปแบบการลงทุนทางเศรษฐกิจการสนับสนุนช่วยเหลือ เริ่มแพร่กระจายเข้าสู่ลาวมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีบทบาทอย่างมากในการสร้างสำนึกความเป็น

พลเมืองชาติลาว ที่ทำลายสำนึกความเป็นพลเมืองของชาติลาวที่รัฐบาลพยายามสร้าง
ถ้ามองว่า “ชาติ” และ “สำนึกความเป็นพลเมือง” เป็นเรื่องของจินตนาการหรือเป็นสิ่งที่
ถูกสร้างขึ้นมา จึงไม่แปลกอะไรถ้าจินตนาการดังกล่าวจะสร้างชาติให้เกิดความเจริญมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- กิติรัตน์ สีหพันธ์. (2552). **ประวัติศาสตร์นิพนธ์ลาวสมัยใหม่ (ค.ศ.1975-ปัจจุบัน)**.
กรุงเทพฯ: ภัคธรรมค์.
- _____. (2558). **การรื้อฟื้นวัฒนธรรมชาติในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
(1986 – ปัจจุบัน)**. กรุงเทพฯ: ภัคธรรมค์.
- บุษบา นาคพุทธร. (2556). **เอกสารประกอบการสัมมนาการจัดการศึกษา เรื่อง
การจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน: รากฐานของการพัฒนา**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อนินทร์ พุฒิชัยติ. (2553). หลากชีวิต หลายเส้นทางคนข้ามแดน: ประสบการณ์นักศึกษา
ลาวในสังคมไทย. *วารสารลุ่มน้ำโขง*, 6(2), 119-142.
- Anderson, B. (1983). **Imagined Communities: Reflections on the Origin and
Spread of Nationalism**. London: Verso.
- Dennail, J. S. (1985). **Insearch of Southeast Asia: A modern History**. Honolulu:
University of Hawaii.
- Lao Ministry of Education and Sport. (1997). **Mathematic Book 5**. Vientiane:
Education Printing factory.
- _____. (2011). **Personality studies and my around the world Book 1**. Vientiane:
Education Printing factory.
- _____. (2016). **Citizen Studies Book 2**. Vientiane: Education Printing factory.
- _____. (2016). **Lao Educational Strategic and Training Professional**. Vientiane:
Education Printing factory.
- Norman, G. O. (2005). **The Emergence of Modern Southeast Asia: A New History**.
Honolulu: University of Hawaii.
- Warshaw, S. (1975). **Southeast Asia Emerge**. 4th ed. San Francisco: Canfield.